

De politheek: een brugfunctie of potentiële broodrover?

Tekst: Margrief Zuidgeest

In Nederland zijn er 26, maar VUmc heeft de eerste van Amsterdam; de politheek. Apotheker Lonneke Timmers ziet in de politheek een brugfunctie tussen eerste en tweede lijn. Ook VWS juicht de oprichting toe. En de stadsapotheker, jubelt die ook? Wat zijn de voors en tegens eigenlijk van de poliklinische farmacie?

"Vijftien jaar heb ik op jullie gewacht..." Wat fijn dat ik mijn medicijn meteen mee kan nemen!" "Ik wil even zeggen dat ik ál jullie medewerkers zo servicegericht en hulpvaardig vind..." Een greep uit de reacties van patiënten die de nieuwe universitaire politheek VUmc bezochten. Het geeft volgens Lonneke Timmers meteen aan, dat ze voorziet in een behoefte van patiënten. "Er zijn patiënten die bijzonder veel specialistische zorg nodig hebben. En dus ook specialistische medicijnen. Een oncologiepatiënt bijvoorbeeld is blij dat wij de kennis en ervaring hebben met deze middelen. Zo kunnen we goed adviseren en begeleiden. Ook waardeert hij dat het voorgeschreven middel op voorraad is, zodat hij het meteen na zijn bestraling kan meenemen naar huis."

Meer focus op zorg

Doordat in 2000 de Wet op de Geneesmiddelenvoorziening (WOG) is gewijzigd, is het verbod op extramurale aflevering van geneesmiddelen door de ziekenhuisapotheker opgeheven. Daarmee lijkt het een logische stap voor het ziekenhuis om ook aan polipatiënten te gaan leveren. Gemakkelijk voor de patiënt en - vanwege de kortingen op geneesmiddelen - lucratief voor het ziekenhuis.

"Een politheek is niet alleen gemakkelijk maar levert ook specialistische zorg."

"Gemakkelijk is het zeker", betoogt Timmers, "maar dat gaat wel wat verder dan gemak. Wij hebben de middelen om goede transmurale zorg te geven en de

medicatieveiligheid te waarborgen. We leveren veel eerste uitgiftes. Door deskundige voorlichting bij de bijzondere middelen, laten we die zo goed mogelijk aansluiten op de behandeling van de specialist. Kortom: we hebben hier een duidelijkere focus op zorg dan in een stadsapotheek."

Deze eerste Amsterdamse politheek draait nu een half jaar. Zo'n dertig kilometer landinwaarts hebben zestien Hilversumse apotheken al zeven jaar ervaring met een politheek. Ben Tuijl van Apotheek van den Bergh belicht zijn ervaringen. "Een patiënt, vers van de kaakchirurg, vindt het handig zijn pijnstillers ter plekke te ontvangen. Begrijpelijk. Bij opgenomen patiënten, vooral ouderen, is het een ander verhaal. Hun ontslag gaat vaak vergezeld van een ongevraagde tas medicijnen. Daar hebben we

mogelijk is, gaat er dus weleens iets mis. Gelukkig zelden met ernstige gevolgen, maar soms wel ingrijpend voor de betreffende patiënt. Daarom adviseren wij iedereen de medicatie zoveel mogelijk in dezelfde apotheek te halen." Al met al lijkt het dus wel een vereiste, een elektronische dossierkoppeling.

Apotheker Timmers van VUmc bevestigt: "Wij vinden het essentieel dat alles klopt. Want we vervullen een brugfunctie voor polipatiënten met hun huisarts en met hun thuisapotheek. Daarom hebben we een OZIS-koppeling die 114 apotheken in en rond Amsterdam met onze apotheek verbindt. Dat blijkt goed te werken. Natuurlijk heeft het zijn beperkingen; er zijn bijvoorbeeld weleens technische problemen en dan moeten we terug naar de fax. Meestal

"Opgenomen patiënten gaan regelmatig naar huis met een tas onbegrepen medicatie."

klachten over gehad; patiënten gebruiken soms de helft niet - en brengen dat deel naar ons terug - of het is ze niet duidelijk waarvoor het dient. Dat wekt verwarring bij de patiënt. Bovendien is de ervaring, voelt men zich enigszins geïntimideerd of gepusht om de medicatie in de politheek te halen."

Gat in medicatiehistorie

Lonneke Timmers heeft daar voor willen waken. Daarom sprak ze al voor de oprichting met tientallen specialisten. "Ik heb ze op het hart gedrukt dat de patiënt absoluut de vrijheid moet hebben in apotheekkeuze. Bij 'ingewikkelde' specialistische middelen is een verwijzing naar ons handig, maar uiteindelijk bepaalt de patiënt. Alleen is het bij 650 voorschrijvende artsen moeilijk te reguleren hoe de communicatie hierover verloopt."

tijdelijk, maar toch vervelend. Ook zou ik graag meer medische en farmaceutische gegevens via OZIS willen uitwisselen. Het liefst landelijk. Dat dit nog niet mogelijk is, zie ik ook als een beperkende factor."

NMa

Zolang er politheken bestaan is (toegang tot) het elektronische patiëntdossier al een hot item. Zelfs - of moeten we zeggen: juist - bij de eerste Nederlandse politheek die in 2000 in Assen werd opgericht: de Wilhelmina apotheek. Drie jaar later vermoedde de NMa dat acht Assense apotheken de toetreding tot de markt bemoeilijkten. Dit deden ze door de Wilhelmina apotheek toegang te weigeren tot hun elektronische netwerk tijdens de reguliere openingstijden. Daardoor werd het moeilijk de medicatiebewaking efficiënt uit te voeren én was de patiënt

VWS, NVZ en NVZA stimuleren oprichting van politheken.

Een ander, belangrijker bezwaar vindt Tuijl de verminderde medicatiebewaking. "We krijgen over het algemeen netjes een fax als de politheek onze patiënten medicatie levert. Mits de patiënt toestemt overigens. Maar, net als overall, maakt men fouten - een vergeten fax bijvoorbeeld. Wij hebben dan een gat in onze medicatiehistorie en -bewaking. Omdat er niet altijd elektronische koppeling van patiëntgegevens

belemmerd in zijn keuzevrijheid. Ook beperkten de Assense apotheken daarmee de onderlinge concurrentie, die toch al niet groot was. Uiteindelijk moesten ze het netwerk 24 uur per dag toegankelijk maken voor alle (potentiële) deelnemers en hen voorzien van actuele patiëntinformatie. Daarmee leek er een eerlijke concurrentie te zijn gekomen. En dat is koren op de molen van het ministerie van

Volksgezondheid, Welzijn en Sport die de oprichting van politheken stimuleert en onderlinge concurrentie wil bevorderen. Waarom? Er is inmiddels een omslag gaande van aanbod- naar meer vraaggestuurde zorg. De overheid gaat ervan uit dat marktwerking kan helpen om het aanbod beter op de vraag af te stemmen. Ook leidt marktwerking tot betere efficiency met 'dus' kostenreductie. Maar voorwaarde voor de vraagsturing is wel dat toetreding van nieuwe concurrenten en concurrentie tussen zittende marktpartijen niet worden beperkt. Maar daar waakt de

NMa dus over.

Naast WWS, hebben de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (NVZ) en de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuisapothekers (NVZA) als missie het concept poliklinische farmacie uit te bouwen, onder verantwoordelijkheid van het ziekenhuis. Ze zien grote voordelen voor patiënten, zorgaanbieders, zorgverzekeraars en overheid. Ze doen in hun brochure 'Poliklinische

farmacie heeft de toekomst' van vorig jaar dan ook een appel aan zorgverzekeraars en WWS tot actie voor een goede bekostigingssystematiek van specialistische geneesmiddelen.

Transferbalie

Van Assen via 'Den Haag' terug naar Amsterdam. Kijkend naar de bedrijfsvoering en -vorm; waarin zitten de belangrijke organisatorische verschillen tussen de politheek en de openbare apotheek? Lonneke Timmers: "Er is er een duidelijk verschil in logistiek. Wij willen recepten direct kunnen uitleveren. Terwijl de openbare apotheek zijn voorraad dure geneesmiddelen zo laag mogelijk houdt, zorgen wij dat ons assortiment juist ruim gesorteerd is op basis van wat de arts voorschrijft. Wij krijgen hierbij input van de specialismen. Verder werkt ons team meer aan de balie dan erachter, want wij kunnen het receptaanbod niet van tevoren klaarmaken. Een patiënt heeft net een ingreep gehad of hoorde zojuist van de internist welk middel hij erbij krijgt en biedt ons aan de balie meteen zijn recept aan. Wij verwerken dat ter plekke."

En in de toekomst: in ieder medisch centrum een politheek? Ben Tuijl: "Het is een vrije markt, dus het is mogelijk. Ik zie echter liever een transferbalie in het ziekenhuis. Daarmee is er een betere contactmogelijkheid met de openbare apotheek. Bij opname leveren wij de informatie en bij ontslag krijgen wij die van het ziekenhuis." Lonneke Timmers ziet het anders: "Ik denk dat veel ziekenhuizen graag een politheek willen. Interessant in dit kader is de poll die het Onze Lieve Vrouwe Gasthuis onlangs uitvoerde. Er waren 352 stemmen. De vraag was: 'Indien er een apotheek voor patiënten in het ziekenhuis zou zijn, zou u daar dan gebruik van maken?' Maar liefst 78% antwoordde bevestigend. 13% zei: misschien, en 9%: nee. Kortom, voor de patiënt hoeven we het niet te laten..." ■

Interessante websites:

- www.vumc.nl
- www.apotheekbergh.nl
- www.ozis.nl
- www.nvz-ziekenhuizen.nl
- www.nvza.nl

Lonneke Timmers

Universitaire Poliklinische Apotheek VUmc...

...opende op 2 mei 2007 haar deuren. De apotheek is een van de zes academische politheken in Nederland. Het is een BV met een eigen bedrijfsvoering. Het personeel is in loondienst van het VU Medisch Centrum en gedetacheerd in de politheek. De twee werkzame apothekers draaien mee in het overleg met de ziekenhuisapothekers.